

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 80— Cor.
Pe jumătate an 40—
Pe 3 luni . . . 20—
Pe o lună . . . 7—

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 100 franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrîni Nr. 1 a.

INSERȚIUNILE
se primesc la administrație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 1 Gor.
Manuscrisurile nu se în-
napolază.

BERTHELOT.

Mâne 'n zori de zi sosește la Arad trimisul Franței, ilustrul general al armatei franceze, Berthelot. De câteori sora noastră din apus, națiunea franceză își trimite câte un reprezentant la noi, deatâteori ne gândim la serviciile pe cari ni le-a făcut întotdeauna și la îndatoririle ce răsar în mod logic din ele. Cu atât mai mult trebuie să ne înprospătăm în memorie acele servicii și îndatoriri cu cât reprezentantul națiunii și armatei franceze care ne este oaspele în rândul acesta, generalul Berthelot, ne cunoaște și iubeste.

De numele generalului Berthelot am auzit deja la începutul războiului mondial când pământul Franței a fost invadat de armatele teutonice și națiunea franceză a trebuit să facă eforturi extraordinare ca să le rețină în năvala lor sălbatică. Vai, cât sânge francez scump și generos n'a îngrășat teritoriile de hotar cari au fost teatrul înclășărilor nemai-pomenit de îndârjite. Sufletul națiunii române urmări neîntrerupt rezultatul luptelor acestora, se strângea de durere când armatele franceze trebuiau să cedeze ceva teren și tresăria de mândrie când armatele boșilor se dovedeau incapabile de biruință. Și Românii au sărbătorit marea învingere dela Marne! Românii au știut că o biruință a Franței va fi biruința tuturor neamurilor cari cu suflet însetat ahtiază după libertate, iar o biruință a boșilor le-ar fi amuțit nădejtile pe multă vreme. Generalul Berthelot a colaborat cu talentul său rar la rezistența tenace a armatei franceze, mai întâiu în calitate de comandant al unui corp de armată, iar mai târziu ca strateg în statul major francez.

Soartea armelor franceze și aliate nu se putea cunoaște și destinul popoarelor era nesigur. Toată lumea avea însă convingerea că de victoria aliaților depinde soarta civilizației omenesci. Și rând pe rând națiunile mari și mici s'au solidarizat cu Francezii. Națiunea română încă a voit să-și dea tributul său pentru triumful cauzei mari a aliaților, fiind sigură că luptând contra egemoniei germane și maghiare și tinzând spre consolidarea întreg neamului românesc într'un singur stat național, va servi în chipul cel mai nimerit interesele aliaților cari în același timp sunt interesele civilizației însăși, interesele veșnice ale omenirii. Regatul român dela Dunăre s'a aliat pe față, cu toate forțele lor morale și materiale, — noi însă, Românii subjugăți, numai cu sufletul am fost alături de Francezi, căci orice manifestație publică a simpatilor noastre a fost pedepsită cu temniță și internare.

Românii regatului dela Dunăre au declarat războiu Nemților și Ungurilor. La câteva săptămâni însă armatele mari și flămânde ale celor mai buni generali nemți Mackensen și Falkenhayn strângeau în cleștele lor de fier trupul micii dar bogatei Românii, a cărei armată fu silită să se retragă repede și să mân-

tuie ce se poate mântui. În acțiunea asta de retragere și salvare Franța a trimis, în toamna anului 1916, pe generalul Berthelot. Dela acea zi istoria Românilor pe fiecare pagină — are acest nume de neuitat: Berthelot. Mulțumită talentului său mare de strateg a putut fi scăpată floarea armatelor române și imensele grânării ale Țării Românești au fost portate la repezeală în Moldova.

Berthelot nu s'a oprit numai la munca de salvare, ci a început marea operă de restaurare a materialului de războiu român și de întărire a liniei devenită inexpugnabilă la Siret. În iarna 1917—18 armata română a fost reorganizată după planurile lui Berthelot. Activitatea intensivă a generalului Berthelot în acest timp și-a vădit rezultatele. Nemții și Ungurii plănuiau o lovitură decisivă României, voiau să o șteargă de pe fața pământului. Li-au stat în cale însă: Mărășeștii. Soldații români la Mărășești au repurtat cea mai glorioasă învingere a lor. Berthelot poate fi mândru că a reușit să întărească într'atât moralul soldatului român încât să fie capabil de biruința mare dela Mărășești.

În timpul când Berthelot a inactivat și recules conștiința și voința ostășască a Românilor s'a convins că Românul este un soldat excelent, un material de războiu ireproșabil, și Berthelot a început să-i îndrăgiască, să-i iubească cu inimă de părinte. Iar când după prăbușirea politică și morală a Rusiei căzută în brațele lui Lenin, ententa observă că n'are forța suficientă în Orient, România se văzu constrânsă să încheie o pace provizorică umiltoare cu dușmanii ei și Berthelot, necesitat să-și încheie misiunea, pregătindu-se să se înapoieze în Franța, ținu un discurs de despărțire de armata română, în care a spus ficiorilor săi români: **nu vă zic adio, ci la vedere!** Și Berthelot și-a ținut cuvântul.

Când a fost vorba de o acțiune mare a aliaților în Balcani și Orient, pentruca să presioneze armatele germane și austro-ungare să se retragă și demobilizeze, și pentruca să se pună stavilă curentului bolșevist destrucțiv al ordinii publice, cu drag se va fi gândit Berthelot la Românii săi, și, numit comandant al marelui expediții orientale, n'a întârziat să-și așeze cartierul general în capitala română, București. Ententa, a cărei comandă supremă desigur a fost informată despre eselențele calității ale poporului român, prin trimiterea generalului Berthelot la București face gestul cel mai frumos pentru Români, căci își exprimă încrederea sa în noi și conțază la noi ca la elementul neprețuit în stabilirea ordinii în Orient, în lupta contra mișcărilor subversive. Multele chestii ale Orientului numai printr'o intervenție energetică a armatelor ententei pot găsi soluțiunea nimerită iar între aceste armate își împlinește chemarea sa, își dă tributul său și armata română.

Berthelot a revenit între ai săi. I-a găsit

mai mulți, mai tari. Națiunea română tocmai trecea prin străformări epocale. Nu numai Românii cuprinși în hotarele înguste ale regatului dela Dunăre se pot manifesta acum ca aliat al Franței, ci întreaga națiune română, de pretutindeni, din Ardeal, Bucovina și Basarabia. Intreaga națiune română se pune în slujba intereselor mari ale ententei, fiindcă sunt și interesele ei specifice. Pe întreg drumul ce-l face generalul Berthelot pe la granița etnică apuseană a românismului se va convinge de simpatiile sincere față de Franța și de aliații săi și se va întâlni cu hotărârea firmă a Românilor de a lupta pentru izbânda cauzei mărețe a civilizației, pentru ajungerea tuturor națiunilor în posesiunea libertăților și drepturilor ce li-se cuvin pe baza existențelor și rosturilor lor specifice în lume.

Desigur impresia generalului Berthelot va fi că chiar și Românii din colțurile periferice doresc cu aceeași ardoare ca și Românii din părțile centrale, să li-se realizeze visul de veacuri, că împlinirea idealului nostru național este o necesitate ce trebuie satisfăcută nu numai fiindcă altfel ar fi lipsită viața noastră națională de resurse vii și indispensabile, ci și pentru liniștea Europei. Românii nu mai pot suferi să li-se prelungiască jugul robiei și de nu vor fi încorporați la statul român, nu le rămâne altă armă de apărare a existenței lor decât răsărița.

Parcursând meleagurile aceste generalul Berthelot își va aduce aminte că Ardealul este Alsacia României. Dupăcum Francezul nu poate să-și imagineze Franța mutilată, tot astfel nici Românul nu-și poate închipui un stat român ciuntit. Dorim ca marele general și distinsul oaspete să ne înțeleagă sufletul nostru care este al devotatului frate latin din răsărit.

Ion Clopoșel.

Generalul Berthelot

a trecut Dunărea, după cum am publicat deja la timpul său, în Noembrie. Armatele conduse de Berthelot au avut ciocniri sângeroase la Turnu-Severin cu Nemții lui Mackensen. În înțelegere cu comanda armatei române Berthelot a publicat mai multe proclamații către poporul român anunțându-l că aliații se vor îngriji ca să fie aprovizionat și să poată avea totfelul de articole industriale.

În drumul său prin Banat,

Berthelot a fost primit în gara Caransebeșului din partea Românilor de P. S. episcopul dr. E. Cristea, Consiliul național român, corul reuniunii de cântări condus de S. Golumba și numeros public. Sârbii n'au permis nimănui să vorbiască decât P. S. Sale ep. Cristea — foarte scurt! P. S. a vorbit românește și serviciul de tâlmași în franțuzește l-a făcut un colonel român. După vorbirile comandantului sârb și P. S. episcopului români corul a cântat: Marsilieza, Pui de lei, Trompetele răsună și Deșteaptă-te Române. În gara Caransebeșului Berthelot a coborât și s'a amestecat printre țărani români cu cari încerca să vorbiască. Pe copii îi netezia pe cap. Era foarte afabil și la plecarea trenului el rămase în ușa vagonului ascultând Marsilieza cântată de corul reuniunii, cu al cărui conducător, S. Golumba Berthelot a dat mâna.

Generalul Berthelot în Lugoj.

Ni se scrie din Lugoj: În 26 Dec. la amiază o telegramă scurtă primită de la Consiliul dirigent din Sibiu a anunțat C. N. R. din Lugoj, că d. a. sosește dinspre Orșova, cu tren special, generalul Berthelot, care „dorește în gara Lugojului a poposi 1 ceas și a primi toate autoritățile din Lugoj”.

Fără afișuri, în câteva ceasuri a luat întreg orașul la cunoștință sosirea generalului, cam 11 mii de oameni au năpădit gara încă pe la ceasurile 4. Trenul special, se vede reținut la Orșova, Caransebeș — abia la 8 ore a intrat în gara Lugojului. Un condeiu nu este în stare să descrie însuflețirea mare de care Lugojul dela întemeierea lui nu a avut parte și poate nici nu va avea, decât la intrarea lui „Mihaiu Viteazu al II-lea”.

Intrarea trenului în gară a fost primită cu marșul Marsilieza, cântat franțuzește de corul universitarilor sub conducerea tânărului Zeno Vancea. A urmat apoi noua compoziție a marelui și iubitelui Vidu, — compusă anume pentru împinerea fraților: **Bine-ați venit.** Să-i zic frumoasă, să-i zic măreață? O spune generalul, care a ascultat-o de două ori, cu ochii lucind în lacrimi de bucurie și însuflețire.

În numele Românilor P. S. S. dr. Frențiu și dr. C. Brediceanu, l-au invitat pe peron. Apariția generalului uriaș cu fața-i blândă, luminată de zimbetul dragostei și a mulțumirii, a stârnit din mii de oameni strigăte de **Să trăiască.** Dr. C. Brediceanu l-a salutat în limba franceză, exprimând durerile și suferințele poporului român din Banat, din trecut și de acum. Generalul a răspuns ca un frate, încheind cu cuvintele: **Trăiască România-mare împreună cu Banatul.** Autoritățile maghiare cari au fost foarte rece primite de general, au părăsit gara încă pe când reprezentantul Ententei întrunea privirile noastre de adorațiune. Corul lui Vidu, mareț, puternic, ca și în trecut, a mai cântat **Eroi am fost eroi,** după care generalul Franței a venit la Vidu și i-a strâns mâna în semn de admirație.

Văd încă mulțimea lampioanelor luminând în întunericul nopții, văd cum nobilul Francez ia în brațe și sărută pe gingașa Lia Vidu, care i-a predat buchetul de flori, văd încă drapelul nostru și a puterilor Ententei fălfăind în lumina discretă, văd trenul în mișcare și mii de pâlării și batiste jucând în aer, aud acordurile corului Vidu și strigătele de însuflețire dar mai presus de toate aud tenorul cuvintelor pe cari le văd scrise cu litere de aur, încadrate în sânge: **Trăiască România mare împreună cu Banatul.**

Correspondent.

Zi de zi

Programul guvernului Károlyi.

larăș o poreclă. Partidul patruzecișoptist al contelui Károlyi și-a luat numele de partid republican independent. Și-a schimbat părul dar năvălul nu, lupul tot lup rămâne. Șovinismul deghisat în democrație e osia pe care se învârtă și roata programei, dată de această nouă schimbare la față a sistemului maghiar.

În acest program, între alte vâlturi e luată și „integritatea politică și teritorială a Ungariei, adică apărarea neștirbită a hotarelor ei geografice de o mie de ani și a organismului unitar de stat”. Cu alte cuvinte rămânem cum am fost sub stăpânire maghiară, numai capul statului se schimbă. În loc de împăratul, președintele maghiar va fi capul statului. Vorba aceea, a jurat bănațanul pipa ungureanului și a numit-o lulea, ca să nu o cunoască. Pipă ori lulea, rege ori preșident străin, tot una e — robie străină.

Chestiunea de naționalitate zic că vor să o reguleze pe baza principiilor lui Wilson, astfel, ca neschimbat să asigure dezvoltarea autonomă a popoarelor din Ungaria. Auziți oameni buni, neschimbat să se desvolte autonomia noastră. În practica vieții am avut o autonomie oarecare națională dată de legea de naționalitate și am avut deplină autonomie bisericească — cari au rămas, ca racii țiganului, pe hârtie pentru a seduce cu această hârtie străinătatea, — în fapt însă din legea de naționalitate nu s'a executat nimic, iar autonomia bisericească s'a pus sub calpagul comisarilor guverniali. Rămâne dar neschimbată dezvoltarea autonomiei naționale sub chipul roșu al republicei maghiare. Sami, tu ești sîret.

Mai promit și pământ poporului, mai ales soldaților cari au sângerat pentru patrie. Cunoaștem această împărțeață dela colonizările de până acum, când numai maghiarilor le-ați dat pământurile cele mai bune dintre naționalități, ca să-i întăriți peste capul bietilor Români, iar ca Românii nici pe bani să nu poată cumpăra pământ, ați adus lege, că contractele de cumpărare sunt valde numai dacă sunt aprobate de guvern și am văzut cum ați aplicat această lege la Români, a căror contracte nu le-ați aprobat. De pilda contractul lui Ilie Don din Curtici, care a pierdut 2 lii pe câmpul de luptă și al treilea era în luptă, nu l-ați întărit. Pentru ce? Ca să

capete acel pământ nu știu ce fel de Kohn, speculant cu pământuri, căci neam de neamul lui n'a sângerat pentru țară, nici n'a prins coarnele plugului.

Să n'ăibă nimeni mai mult de 500 jughere pământ, zice mai departe programul. Tot ce e mai mult, să se exproprieze și să se parceleze între popor în prețul celor are. — și aici însă s'a lăsat o ușă deschisă pentru marii speculanți. Uite cum: „peste 500 jughere nu se expropriează acele domenii cari servesc scopuri industriale și de fabrici, înțelegând aici și industria economiei rurale”, adică domeniile băncilor industrializate și comercializate și peste tot a speculanților. — Minunat. Cei cu influență la guvern își vor exopera dela guvern brevet, ca moșile lor să nu fie expropriate, sub titlul de industrializare și comercializare. Nu vor mai fi dar spălucii de moștenire cum erau groții și ceialaltii, ci spălucii conjuncturilor. — Nu se va mai zice moșie, ci colonie industrială. Tu popor poți apoi filozofa asupra deosebirei dintre aceste două concepții, — și scrumă mai departe pământul capitalismului modern.

Lupul tot lup rămâne.

Dela voi.

Soarta Banatului.

— Scrisoare către domnul N. Iorga. —

Sub ocrotirea părintească a dascălilor liceului român din Brașov V'am cunoscut mai întâi scrisul și duhul, l-am îndrăgit, cultivat și am căutat să urmez sfaturilor Dvoastre.

Cunosc și înțeleg stima, ba aș putea spune simpatia și admirația ce o nutriți față de poporul și instituțiile regatului sârbesc, dar cunosc și vaza de care Vă bucurați înaintea Slavilor din sud și mai ales înaintea Sârbilor din regat.

Cred că cunosc iubirea Dvoastre adâncă ce o păstrați poporului românesc de pretudindenea, autoritatea ce V-ați eluat-o înaintea tuturor factorilor de cădere din regatul român și știu, că iubirea neamului și purtarea de grije pentru viitorul lui predominează simpatia Dvoastre ce o păstrați altor popoare.

Aceste momente mă îndeamnă să mă adresez Dvoastre, omului de știință, bărbatului imparțial, profetului românesc și pretenului înțelegător și stimat al popoarelor din vecini, cu rugarea unui bănațean îngrijat de soarta Banatului tăcut și puțin cunoscut.

Vin în numele Românilor bănațeni, — cari poate chiar fără a Vă cunoaște, din îndemn propriu, sunt în deplin acord cu felul Dvoastre de a gândi, — să Vă rog, ca glasul Dvoastre în chestia Banatului să-l auzim și noi și vecinii noștri Sârbi, — să-i convingeți pe Sârbi despre dreptatea cauzei, dorinței noastre, Banatul să facă parte din România-mare, — să-i îndemnați pe reprezentanții cauzei românești în conferința de pace, să reprezinte dorințele Românilor bănațeni cu toată energia.

Noi Români bănațeni, în cursul vremurilor, dureri, n'am putut excela în cele culturale-naționale ca frații Ardeleni și poate în urma depărțării noastre geografice, n'am putut atrage atenția României libere. Împrejurările de viață; pilda văzută la alte popoare conlucuitoare ne-au îndemnat să încercăm pe teren economic, să luăm lupta de întrecere cu toate neamurile din Banat și — cu toate piedecile puse de ocărnuirea statului — noi am rămas învingători. Această virtute ne îndreptățește acum, în al XX-lea veac, să Vă rugăm pe voi, frați români de pretutindeni să nu uitați de noi, să ne mântuiți!

Poporul sârbesc, dela descălecarea lui sub conducerea patriarhului Cernoevici până azi, a trăit tot în bunăstare, în belșug, — a suferit numai a-suprire culturală din partea Ungurilor în ultimii 50 de ani, dar noi Românii am trăit tot cu sărăcia și cu asuprirea din partea alor trei neamuri și fost-am decimați din porunca împăratului austriac de atâtea ori.

Așa se explică, pentru ce nu-și fac Sârbi din Banat, sau din „Voivodina” cauză comună cu Românii, având un dispreț pentru noi.

Această animosități a lor au știut-o bine poțența guvernele ungurești, îndeosebi coaliția lui Kossuth-Apponyi etc., instigând pe Sârbi împotriva noastră prin partidul sârbesc-radical din Neoplanta, care se și folosise de prilejul binevenit al proceselor intentate de noi pentru despărțirea ierarhică a unor comune mixte și pentru împărțirea averilor considerabile a mănăstirilor comune.

Natura s'a dovedit și acum de mai puternică, decât voința unor oameni sau decât ordinele unor guverne.

Poporul românesc din Banat s'a înmulțit, s'a înavuțit, a ajuns la acea bunăstare, să-și poată

declara independența națională mai ales acum după ce a scăpat de idea fixă, că stăpânul lui de pe acest pământ e împăratul austriac de a cărui poruncă asculta întotdeauna.

Banatul, care se compune din comitatele Carașseverin, Timiș și Torontal, după statistica maghiară oficioasă din 1910 a lui Dr. I. Vargha — un dușman declarat al nostru, care din Români ne-a botezat în conscripția oficioasă în Valahi, — numără aproape 600 mii de Români, pe când Sârbii sunt numai 285 mii.

Statistica aceasta e însă atât de tedențios făcută de organele administrative, încât comune românești dispar pe deantregul, grupuri mari de Tigani sunt recrutați și botezați de Unguri, comunele unde Românii locuiesc cu Sârbii, sunt prezentate de comune curat sârbești, — că trebuie să te miri cum există în acele sate preot și biserică românească. (Școalele sunt aproape toate școale comunale.) Acestea manoperi se explică prin faptul, că organele de conscripție au fost maghiare și sârbești; fiind adecă Sârbii mai flexibili, s'au acomodat repede regimului maghiar de guvernare, pe când Românii tot „paori” au rămas.

Statistica aceasta, oricât de tedențioasă, din 1910 recunoscute totuși în rezumatul ce-l face, că poporul sârbesc și nemțesc nu s'a sporit în ultimul deceniu, ba Sârbii s'au împuținat chiar în Ungaria întreagă, în vreme ce Românii, pe lângă toate împrejurările grele de traiu, s'au înmulțit în Banat cu 3%, iar în unele locuri cu 8%.

Vitalitatea Românilor asupriți o dovedește și statistica de mortalitate din 1906, după care din Români au murit 27%, iar din Sârbi 30%.

Românii, cu modestele lor pretenții de viață, au început a cuceri Banatul, cumpărând pământ dela „spahii” unguri și dela vecinii de brazdă sârbi și nemți. S'au înglodat bietii Români în datorii, dornici de-a avea cât mai mult pământ, — dar urcându-se prețul cerealelor în războiu — ne scăparăm toți de datorii. Singură comuna Sânt-Mihaiu de lângă Alibunar a cumpărat moșiile alor trei magnați.

Românii din com. Torontal, — dela marginea românismului, — în cele vreo 40 comune ale lor, cu vreo 87 mii de oameni, au avere privată românească vreun sfert de milion de jugăre catastrale, ceea ce, calculându-se în prețul minimal de azi, valorează cam un miliard de coroane.

Singurul popor desmoștenit în Banat, care-și așteaptă împământenirea, e cel românesc. Cele peste un milion de jugăre avere publică sunt pe deplin suficiente pentru împământenirea Românilor bănațeni, fără a stîrbi dreptul privat al cuiva, fără a cauza o povară simțitoare bugetului statului.

Harta etnografică a Banatului e continuitatea mării românești: com. Carașseverin e absolut românesc și se leagă de Ardeal, apoi com. Timiș are un număr preponderant de Români, — Sârbii sunt în majoritate absolută numai pe linia Vârșet — Biserica-albă, — iar în com. Torontal marca se continuă dela Delta până în pragul Belgradului, — la Panciova sunt tot Români, cari în cercul Alibunar au majoritatea absolută a populației și în cercul Panciova și Banloc fac a treia parte din populația întreagă. La nordul com. Torontal marea românească se continuă în cercurile Periamoș și Sânt-Miclăuș, în cari Românii fac a treia parte din întreaga populație. Sunt apoi comune mari românești în jurul Beci-herculei-mare.

Intoleranța poporului sârbesc, mai ales aceluia răsfățat din fosta Ungarie, cine n'a cunoscut-o până acum, o poate cunoaște azi. Despre o împărțire a Banatului nu poate fi vorba. Fiind Timișul, și în special jurul Timișorii românesc, ca centru de comunicație hotărăște soarta Banatului întreg.

Am văzut cazul, că într'un oraș mixt din Banat, locuit de foarte puțini Români, de primar a fost ales un Român, care a funcționat mulți ani spre mulțumirea tuturor până n'a venit guvernul ungar să pretindă îndepărtarea lui. Chiar și cazul acesta și altele de acest fel asemenea și faptul că în Banat mai toți știu românește, dovedesc dreptatea pretenziunii noastre asupra Banatului.

Românismul nu se poate lipsi de un vlăstar așa de sănătos cum e țaranul român din Banat: om vioi, energetic, impunător, inteligent, care așteaptă numai școală românească, posibilitatea de a se instrui, ca să dovedească ce geniu poartă Românul în creerii săi.

Acești Români în lungile nopți de iarnă, când n'au lumină nici pentru ceice moș ca să le des-

chidă ușa vecinicii, n'au somn liniștit, se sbat în nesiguranță, așteaptă să răsară în sfârșit și pentru ei dinspre București soarele libertății, care pe ceilalți frați îi încălzește deja.

Noi Bănățenii, nu credem, ca bucuria voastră, fraților eliberați și uniți, să fie deplină, să nu simțiți un spin în inima voastră, știind că mai aveți un frate care sângerează, care așteaptă mântuirea dela voi; nu credem, că veți lăsa Banatul, care a fost alături de Muntenia „hambarul” Turcilor și camera Austrieilor, să ajungă și hambarul Sârbilor nemiloși și noi cu ochii plini de lacrimi să cetim știrile bucuriei voastre nefermurate.

Regentul sârbesc ne trimite solia, că ne va cerceta incurând în Timișoara, dorind și prin aceasta să cimenteze alipirea Banatului către Sârbia.

Faceti fraților, ca paharul acesta amar, ispita aceasta să treacă dela noi.

Guvernanții Ungariei de azi, în pragul foamei generale ce-i așteaptă prin închiderea granițelor „Voivodinei” compusă mai ales din Banat, au și început șirul actelor de înfrățire cu Sârbii, — oficios și fără jenă.

Faceti fraților, această nouă înfrățire să nu se întâmple asupra cadavrelor noastre.

Dr. Ioan Jianu.

Violențe grave sârbești.

Din Caransebeș ni se comunică că publicul românesc întors în oraș dela gară după plecarea trenului special al lui Berthelot, s'a oprit în fața Băncii Poporale unde a ascultat cântări diferite până ce soldații sârbi l-au provocat să se imprăștie. Ba ce e mai mult, fruntașii noștri de acolo pentru acest fapt au fost chemați pe azi la comanda militară sârbească: P. S. ep. Cristea, maiorul Târziu, protopopul Ghidiu și alți fruntași din Consiliul național român, P. S. Sa episcopul Cristea va mai fi tras la răspundere și pentru că a permis să fie dus la gară tricolorul românesc la întâmpinarea lui Berthelot, pentru că s'a cântat Deșteaptă-te Române și fiindcă din România a adus o hartă a României mari pe care a avut curajul să o etaleze în vitrina Librăriei Diecezane!

Știrile aceste ne stârnesc indignarea. N'avem cuvinte să inferăm mai aspru brutalitățile aceste sârbești. La orice caz nu putem să nu dăm publicității mari cazurile aceste de gravă jignire a sentimentului românesc și de violare a dreptului de liberă întințire și libera opinie asigurat azi tuturor popoarelor lumii.

Presa maghiară sub cenzură... franceză.

Colonelul francez Vyx, comandantul trupelor franceze de ocupație, a anunțat guvernului maghiar, că — în urma unui ordin primit din Paris — va pune presa maghiară sub cenzură.

Noi de mult am semnalat minciunile încoronate ale presei maghiare, răspândite cu intenția păcătoasă de a ademeni, intriga, ba chiar a răsvrăti populația pașnică, iar de altă parte cu intenția de a răstălmăci și falsifica realitatea înaintea străinătății.

O clasică pildă de lăfăire a presei maghiare, dăm din ziarul *Magyarország* (numărul de azi).

După ce mai dă odată în vileag hotărârea „monstrei adunări” din Cluj (Vezi telegrama A. T. Dacia. din Românul nr. de ieri!), numitul ziar continuă:

În esență numai atât spune și nimic mai mult hotărârea unanimă adusă în adunarea regională (cum, mă rog? Nota Red.) din Cluj în prezența alor optzeci de mii (!) de cetățeni. Rezoluția aceasta a fost în același timp răspuns și întâmpinare la hotărârea luată de o masă etnică de vre-o zece mii (!) în adunarea națională românească din Alba-Iulia, — la acea „Magna-Charta” valaho-românească (aoleo!), sub firma căreia Sfatul național român și-a luat

acum în Sibiu titlul sonor de Ministerul românesc al Ungariei de răsărit (!)

Deosebirea de drept internațional între cele două hotărâri e semnificativă și izbitoare. Câtă vreme în Cluj s'a declarat și a hotărât unanim și în deplină înțelegere, în numele patriotismului și loialității, elementul popular de diferite partide, ordin, rang și ocupație a unei societăți civilizate (?), — la Alba-Iulia și-au îmbiat patria, nu a lor ci a *altora* (?), principelui unei țări streine, fără imputernicire de drept internațional (?), câțiva popi, vre-o doi advocați, foști deputați și vre-o doi demagogi episcopești, chinuți de frigurile galbene ale căpătuielii, invidiei și urei (auziți și vă cutremurați popoare! N. Red.).

Și în tonul și stilul acesta continuă pe mai bine de 3 coloane, mințind, sămănând ură și instigând pe Săcuii, „soldați pân' acum neînvinși...”

Nu e mirare, dacă Francezii — cu multă răbdare, dar și mult bun simț — n'au putut îndura lăfăieșle presei ungurești, ci i-au pus botniță, să-și vină în ori, cum i s'ar sedea unei presei care se pretează de „cultă.”

Adunări populare în Bihor.

Pentru publicarea și explicarea hotărârilor aduse la marea adunare națională din Alba-Iulia, C. N. R. din Bihor a dispus convocarea poporului dela sate la adunări populare.

În *Cordău* acestei adunări i-a premers s. liturghie, săvârșită de preotul Francisc Petru asistat de preotul militar Eduard Bacoș. Rugăciunea înălțată pentru sfatul național român și înalta stăpânire și cea pentru desrobirea Românilor au impresionat adânc pe țărani, cari abia mai încăpeau în biserică. Bătrânii lăcîmău de bucurie, iar fețele îmbujorate și ochii aprinși ai tinerilor își tradau fiorii ce pătrundeau sufletele obidite.

În școală (comunală!) s'au adunat peste 500 de inși; om sănătos n'a rămas acasă.

S'a intonat imnul „Deșteaptă-te Române”, după care țaranul *Dimitrie Opris*, prezidentul C. N. R. din comună, deschide adunarea relevând însemnătatea și scopul ei.

Păr. *Bacoș*, invocând suferințele și păcatele trecutului, motivează de ce a fost de lipsă deslăpirea noastră de fostul regat maghiar și importanța unirii tuturor Românilor între hotarele coloniei romane.

Advocatul *Dr. Savu Marta* a publicat și a interpretat hotărârile aduse la Alba-Iulia, la cari poporul a aderat prin neconținute strigăte de „Trăiască România-Mare”.

Oratorii și conducătorii au fost găzduiți la casa țaranului Florian Marta.

De aici ne-am dus d. m. la

Ciheiu. Adunarea a deschis-o părintele *E. Bacoș*, făcând o scurtă reprivire asupra trecutului plin de suferințe pentru Români, iar *Dr. Savu Marta* a povestit țaranilor adunați în decursul adunării din Alba-Iulia, publicându-le și hotărârile aduse.

Dr. Traian Sturlea subloc., a lămurit poporul asupra datorințelor ce ni le impun zilele grele și noua situație, îndemnându-l să nu-și neglige lucrul și să nu se lase ademenit de ispitele bolșevichismului păcătos, care ar periclita ordinea publică și cinstea Românilor.

După o scurtă gustare oferită la părintele *Victor Târnavan*, ne-am reîntors cu cele mai bune și plăcute amintiri. C.

Sfințiri de steaguri.

La Borșești în prezența întregului popor, s'au sfințit cele 4 steaguri naționale românești, în cântecul Tricolorului și al Imnului Unirei. Insufletirea a fost obștească și sărbătorească. După aceea garda națională română a dat onorul steagurilor arborate pe frontispiciul bisericii. Unul dintre steaguri a fost arborat apoi la primărie. Cu această ocaziune

pretorele *Vermes* a promis solemn că va păstra sfințenia și onoarea steagului românesc. Sfatul național român comunal, constător din 24 membri a depus apoi jurământul consiliului dirigent în auzul poporului adunat.

Loznamare.

Comunele Loznamare și Preluci asemenea n'au rămas mai pe jos de vecinele lor. Cu solemnitatea posibilă s'a sărbătorit sfințirea steagurilor frumoase românești. Serviciul divin l-a săvârșit părintele *A. Sângeorgean*. A vorbit despre însemnătatea zilei d. dr. *Cornel Pop*; a urmat apoi alegerea cons. național comunal și a gardei naționale, care a depus jurământul cu însufletire C. N. R. C.

In Valdei.

După terminarea serviciului divin s'a oficiat sfințirea apei și apoi sfințirea steagului prin amândoi preoții. Răspunsurile au fost date de corul local, iar după fiecare stropire a steagului se cânta o strofă din „Deșteaptă-te Române” și s'au dat salve de onoare din partea gardei.

Săliște.

Garda națională română din Săliște s'a înființat în 3 Noembrie. Deci contrar celor publicate în ziarul *Dvoastră* nr. 23 din 24 Nov. v. 1918. Săliștenii nu au sovăit un moment și conștii de datorința lor, încă în aceeași zi, au desarmat o baterie de întregire a fostei armate austro-ungare ce se afla staționată aici, preluând dela ei vaburi destul de însemnate. În ziua de sf. *Dumitru* s'a serbat pe lângă mare însufletire sfințirea steagului și s'a depus jurământul. La adunarea din Alba-Iulia, garda din Săliște și jur a fost reprezentată cu o companie de 120 oameni, bine înarmați și bine echipați. La adunare această companie a făcut servicii de avantposturi și sentinele.

Dr. Stan Stefla.

Cronica zilei.

Din Oradea-mare se anunță: Sfatul orașului Oradea-mare a primit ieri la 26 Dec. ordinațiunea ministerului de războiu maghiar, prin care-l îndrumă, ca în înțelegere cu forurile militare să se îngrijească de evacuarea militară a orașului, de transportarea trupelor și a materialului de războiu, spre launtrul Ungariei. Sfatul orașenesc în ziua a doua a Crăciunului s'a constituit într-o sedință extraordinară, unde au hotărât evacuarea militară: în 27 Dec. evacuarea militară s'a și prefectuat. În Orașul lipsit de trupe maghiare liniște și ordinea e perfectă. Orașul întreg face de pe acum mari pregătiri pentru primirea sărbătorească a trupelor române.

Comitetul Românilor din Paris cere respectarea convenției din anul 1916.

Comitetul Românilor din Transilvania, Banat și Bucovina în Paris, a ținut o adunare în care s'a hotărât: Români și Francezii, cari sunt de față la această adunare, constată, că Sfatul național al Românilor din Transilvania, Banat și Maramurăș a declarat independența acestor ținuturi, odinioară aparținătoare Ungariei, și unirea lor cu regatul României. Membrii prezenți își exprimă speranța, că *convenția României cu Franța, Anglia, Italia și Rusia, încheiată în 1916*, în ce privește granițele României, Transilvaniei și Banatului — va fi respectată. (Ag. Havas).

Sârbii pe teritor vend.

Trupele sârbești, trecând peste râul Mura, au intrat pe teritoriul locuit de Venzi și au ocupat comuna Beilatinc.

Schimb de telegrame între regele Victor Emanuel și Poincaré.

Regele *Victor Emanuel*, la ieșirea din Franța — atrimis președintelui *Poincaré* o telegramă, în care exprimă adâncă sa mulțumită pentru călduroasa primire ce i s'a făcut și încheie: Când mă gândesc cu mare-bucurie la biruința comună, voi păstra ca amintire plăcută și prețioasă și ziua aceasta, în care am simțit din nou căldura inimei eroice și glorioasei Franțe.

Poincaré a răspuns prin o telegramă, exprimându-și bucuria, că regele Italiei păstrează o plăcută amintire despre călătoria la Paris, care a contribuit, ca legăturile de nedespărțită prietenie dintre amândouă țările să fie încă și mai strânse și mai tari. (Agenția Havas).

Comercianții din Belgia vor boicota puterile centrale.

Asociația comercianților din Brüssel a hotărât să boicoteze mărfurile din Germania, Austro-Ungaria, Bulgaria și Turcia.

Satele din Voralberg se alătură la Elveția.

Satele Höchst, Fussach și Gaisan din Voralberg s'au rugat de sfatul confederației elvețiene, ca hotarele Elveției să le extindă și în valea Rinului și să anexeze și teritoriul lor. (A. t. din Elveția).

In Germania

siguranța publică e primejdnică nu numai în Berlin, ci și în ale părți. Guvernul de fel nu este stăpână pe situație și nu-i exchisă posibilitatea să ajungă la guvern Liebkecht, Roza Luxemburg și Ledebour, așadar grupul Spartacus.

La luptele de stradă din Berlin, garda a avut 56 de morți, pe când dintre marinari au căzut numai 6.

Guvernul a destituit pe generalul Liquist, comandantul trupelor de gardă, care a început focul de artilerie contra castelului, în care erau marinarii.

Călătoria lui Wilson în Elveția încă nu-i sigură.

Guvernul Elveției a invitat pe președintele Wilson să-i cerceteze. Biroul de externe al Americii mulțumește — în numele președintelui — pentru invitare, dar președintele în acest moment încă nu poate să decidă, că oare va putea urma invitării acesteia. La tot cazul invitarea o consideră ca semn de prietenie și Statele-Unite vor menține cu Elveția și în viitor, aceleași raporturi de prietenie. (Ag. t. din Elveția).

Bașbuzucisme.

Abia două săptămâni ne mai despart de acea zi slăvită, când pe întreg teritoriul celor 26 de comitate din fosta Ungarie, locuite de Români — vor luci afară de baionetele românești și razele blânde al noului soare — al păcii, — al păcii românești. Domnia maghiară asupra teritoriilor românești nu poate însă rămânea lipsită de apucăturile, ce-au caracterizat întreaga istoria acestei urgisite domnii de o mie de ani încoace. *Batjocuri, lanțuri, bătăi, pat de puscă și sânge, sânge de Român.* Paharul suferințelor noastre s'a umplut de mult, cu lacrimi, — iar în jurul lui e o mare de sânge cald încă. Două săptămâni încă, frați Români, două săptămâni de suferințe mai avem noi cei încă nedesrobiți.

Pe ultimile pagini ale acestei cronici a suferințelor noastre scriem, așa cum ni s'au trimis următoarele bravuri — săvârșite nu pentru salvarea *mării Ungari*, ci din instinctul incurabil unguresc:

Dragoste ungurească.

Din Beliu ni se scrie azi:

Dragostea Maghiarilor față de Români a fost totdeauna evidentă. În comuna Beliu de vre-o 3 săptămâni a sosit o companie maghiară sub conducerea căpitanului Czeglédi, pentru susținerea ordinii. În zilele prime ne-au oprit pe bieții feciorași de a vorbi în limba română, căci: „fordított nyelvvel beszélnek” și „majd adunk mi nektek Romániát”. Zilnice au fost persecuțiile tricolorului nostru național. Ne-au desarmat și desființat garda. În 14 Dec. 1918 sara la 7 ore însă șase soldați înarmați au năvălit în casa doamnei Sofia Boglea, pentru a prinde și împușca pe ginerele dsale, pe Alexandru Trugina candidat de preot și președintele C. N. R. din Beliu, care cu cea mai mare râvnă lupta pentru drepturile fraților lui Români. El a fost pe timpul acesta la școală unde instrua tinerimea la cântările naționale actuale. Acești soldați au fost mai târziu deținuți, dar au declarat, că „a vad dákó-oláhnak meg kell halnia” și dacă nu acum, este vreme încă, fiindcă din Beliu n'or să iasă fără a lăsa urmele, pe cari să nu le uite Valahii.

INFORMAȚIUNI.

Sfințire de steag. În comuna Sudurău încă în 8 Decembrie toți oamenii cu mic cu mare s'au adunat la sf. biserică unde s'a ținut sfințirea mândrului nostru steag. Sfințirea s'a făcut de către preotul Ilariu Gael, care a ținut o frumoasă vorbire despre însemnătatea tricolorilor. La sfârșitul sf. liturgii s'a cântat „Deșteaptă-te Române” și „Să Trăiască România-Mare”. De atunci mândru nostru steag fâlfăie pe sf. biserică.

Intrarea armatei române în Aiud. Vineri în 19 Decembrie 1918 a intrat armata română în Aiud unde a fost întâmpinată din partea inteligenței române din Aiud. Foarte bună impresie a făcut asupra dlui general român Neculcea prezentarea înaintea lui a delegației din comuna Ponor din munții apuseni în frunte cu preotul Vasile Bocșa care în cuvinte pătrunzătoare a salutat armata română în numele poporului român dela munte. D. general în cuvinte calde și i-a răspuns comisiei. La prânz părintele Vasile Bocșa ridicând paharul pentru ode în ton entusiasm mulțimea armatei române de în ton entusiasm mulțumita armatei române pentru primirea călduroasă ce li-sa făcut din partea tuturor Românilor de pretutindenea și mai ales văzând dragostea cu care poporul muntean a venit depărtare de 40 km. ca să salute armata română.

Emblema Unirei. Realizarea visului de veacuri al tuturor Românilor, ce preocupă azi întreaga gândire românească a fost simbolizată într'o plăchetă ovală — ornată cu tricolorul român și de execuție elegantă pentru a se putea purta în butonieră — de către artistul român *Brutus Hunes*. Prețul 5 cor. 50 fil. Comandă en gros se pot face la Redacția Românilor. Revânzătorilor rabat cuvenit. Venitul curat în parte se va da pentru „Orfanii celor căzuți în timpul dela 31 Octombrie până la 10 Noembrie 1918” și în parte pentru alte scopuri de binefacere.

Lenin în Berlin. *Echo de Paris* aduce știrea că unul dintre oratorii manifestației organizate în parcul Treptow din Berlin trebuie să fie bolșevistul rus Lenin, pe care-l curentează acum comandatura militară din Berlin.

Căderea valutei germane. *L'Echo de Paris* primește o telegramă din Geneva în sensul căreia valuta germană scade zilnic. În 8 și 9 Dec. a scăzut cu câte două coroane. O sută de mărci fac 55 de franci.

Dela „Gloria”. *Domnii membri ai clubului sportiv român Gloria din Arad sunt rugați să-și anunțe adresa secretului Remus Moldovan, Arad str. Arhiducele Iosif (József főherceg ut) 1. pentru a-și putea reincepe activitatea.*

Prietenia Sârbilor cu Ungurii. Aflăm că în Caransebeș Sârbii au legat frăție cu Ovreei și Ungurii. Ovreei le dau bani și-i încurajează în pornirile lor contra Românilor, iar Ungurii le dau — jandarmi! Spre marea noastră mirare luăm la cunoștință acest fapt, că Sârbii au chemat de câteva zile jandarmi unguri ca să le stea la dispoziție în menținerea ordinii.

Sârbii au deținut în Caransebeș 4 legionari români și i-au dus la Lugoj. Doi din legionari sunt absolvenți de pedagogie, dd. Lăpăduș și Lungu și au făcut serviciu în reg. 57 din armata română. Ce vreau Sârbii cu ei? Vor trebui să fie puși pe picior de libertate. Se va interveni pentru ei.

Bolșevicii din Arad au plănuț pe Vineri seara un atac în contra gardei române de aici. Acest plan după semne n'au putut fi ținut în secret. Atât comandamentul gardei, cât și d. comite Varjassy au luat cunoștință de miselia aceasta. D. Varjassy a asigurat C. G. N. R., că la caz de lipsă îl va pune la dispoziție 2 companii din armata maghiară și un detașament de mitralie. Bolșevicii se vede c'au mîrosit ceva despre măsurile preventive și nu s'au arătat. Orașul la 11 ore era însă cu desăvârșire tăcut. Afară de posturi și mici patrulare, nu s'a văzut nici un cetățean. Domnilor bolșevici! Haide-hai!

Batalioanele săcuiești cari se află azi în Satu-Mare, printr'o deputațiune a lor în frunte cu Gabriel Ugron, s'a prezentat înaintea primministrului maghiar Károlyi și l'a rugat să susțină și pe mai deprate batalioanele săcuiești care și azi sunt miliție regulată stăpânită de cea mai perfectă disciplină democratică.

Apáthy nu se simte bine fără armată săcuiească în Cluj. Îndatăce a sosit, trimis de locot.-col. Vix la Cluj, căpitanul francez Vienne, istoricul Apáthy l'a înhățat să-l capaciteze, că știrile des-

pre afirmativele amenințări ale săcuilor, că vor măcelări Români, sunt simple minciuni. Accentuiază că măsurile luate de armata supremă a armatelor române, sunt ilegale și nu corespund condițiilor fixate în punctele contractului de armistițiu. Apáthy a cercat să-l convingă pe dl Vienne că în Cluj va fi liniște numai dacă Săcuții vor fi din nou acolo. Așa zice Apáthy. Vienne însă a plecat la Târgul-Murășului, să raporteze generalului Neoulea, care va ști cu ce să răspundă lui Apáthy — sacului cu minciuni.

150 de ofițeri greci au trecut în zilele acestea prin gara din Arad, ca să ajungă în patria lor, pe care au părăsit-o, când Ententa începuse operațiile militare dela Salonic. Atunci și puterile centrale au ocupat ținuturile Serres, Drama și Cavalla. Corpul de armată din părțile acestea nu voia să treacă pe partea Ententei, ci sprijinea pe regele Constantin, cumnatul ex-kaiserului Vilhelm, și s'a predat Nemții. Acum știm sigur, că regele Constantin lucra în favoarea puterilor centrale, chemase chiar pe Nemți să scoată din Grecia armata ententei. Lucrul n'a reușit, dar regele a trebuit să fugă din țara lui. Pe ofițerii și soldații greci, cari au preferat să meargă în Germania, decât să lupte alături de Ententa pentru mărirea țării, sigur nu-i vor aștepta acasă cu flori.

Gărgăuni ungurești. Unii politicieni maghiari sunt de pe acum îngrijorați de rezultatul alegerilor pentru Constituanta maghiară. Se tem adecă, că Sârbii, Slovaci și Români vor avea majoritate în Constituanta lor, și vor produce prin faptul acesta grave complicații de drept public.

Secretarul primministrului, Balogh, nu află însă de motivată împrejurarea. El nu-și poate închipui, ca națiunile nemaghiare să abdică de aspirațiile lor de drept public și teritoriale și să intre în parlamentul maghiar, — deși mult s'ar bucura și el cu ceilalți Maghiari dacă ei ar intra în acest parlament.

Întâiu e caracteristică îngrijoraerea unor politicieni maghiari, dovedind ori că spiritul democratic republican și-a luat numai alt nume, fiind încolo identic cu cel reacionar din fostul regat, — ori că îngrijoraerea e numai fătarnicie și ademenire.

Pot fi însă liniștiți dumneașor. Vom fi și noi la alegeri — dar pentru parlamentul României-mari. Căci ce-am mai căuta noi în parlamentul care are pe față inscripția: Lasciați ogni speranța voi che intrati (pe românește: Părăsiți orice nădejde voi cari intrati).

Nu-i vole!... Sâmbătă a fost furtunos Consiliul național maghiar din Oradea-mare. A-nume catolicii înființaseră un consiliu catolic, care să apere interesele catolice, între acestea și propunerea religiei în școală, despre care zice democrația că trebuie scoasă din școli. Bietul preot catolic prezent înzadar s'a apărut, consiliul a oprit fără milă înființarea consiliului catolic.

Aviz. Secția propagandei naționale s-a îngrijit, ca să apară în curând Colectii de cântece naționale, azi de mare trebuință pentru fiecare comună românească. Publicația se face în broșuri separate: 1. Cântece naționale pentru 2 voci, (școlari) prețul cor. 6. 2) Cântece naționale pentru cor de bărbați. Prețul cor. 10. 3) Cântece naționale pentru cor mixt. Prețul cor. 12. Cheltuielile cu posta e subînțeleasă în preț. Broșurile sunt în lucrare și apar în termen de 2—3 săptămâni. Fiecare comună română să grăbească a le comanda fără întârziere, trimițând prețul pe adresa: Dr. Ioan Suciu, Sibiu strada Cisnădiei nr. 4, etaj I. nr. 46. Venitul curat al acestei întreprinderi este menit pentru augmentarea „Fondului pentru propaganda românească”. — Secția propagandei naționale.

Organele de publicitate naționale sunt toate rugate a publica gratuit acest aviz în 10 numeri consecutivi. — S. P. N.

x Primim pentru reparație șușoni de gumă și de postav **Zimmermann**, prăvălie de jucării. Piața Libertății nr. 21 (Szabadság-tér 21.)

POȘTA REDACȚIEI.

Dela vol. Am primit, azi merge. Mulțumim și vă rugăm să continuați cu prețioasa colaborare.

Redactor responsabil: **Dr. Sever Miclea**

Editor responsabil: **Aurel Rusu.**

Prețul unui exemplar 30 fileri.